כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת מקץ ■ כ"ז כסלו תשפ"ו ■ 17.12.2025 ■ גליון מס' 870

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

בעקבי רלב"ג

/ הרב פרופ' נריה גוטל

מסיבות השמורות איתו, יוסף החליט להאשים את האחים דווקא בריגול. נכון הוא שבספר החוקים יש מגוון גדול של עבירות, כולל לא מעט עבירות חמורות, אך יוסף החליט לעשות שימוש באחת מהיותר-חמורות, זו שפוגעת במהות השלטון והכל בוודאי מסכימים על חומרתה-היתירה.

שעה שכך הדבר, הרי שהדיאלוג שמתקיים בין יוסף ובין האחים, צריך להתנהל בהיגיון שנובע מהאשמה זו: יוסף צריך לנמק את ההאשמה, בעוד שהאחים צריכים לפרוך את ההאשמה, והכל באופן הגיוני. דא עקא, הטענות והנימוקים כולם, הן שלו והן שלהם, לכאורה כלל אינם הגיוניים:

"ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם ויאמר אליהם מרגלים אתם, לראות את ערות הארץ באתם. ויאמרו אליו לא אדני, ועבדיך באו לשבור אוכל. כולנו בני איש אחד נחנו, כנים אנחנו לא היו עבדיך מרגלים. ויאמר אליהם לא כי ערות הארץ באתם לראות. ויאמרו, שנים עשר עבדיך אחים אנחנו בני איש אחד בארץ כנען, והנה הקטן את אבינו היום והאחד איננו. ויאמר אליהם יוסף, הוא אשר דברתי אליכם לאמר מרגלים אתם. בזאת תבחנו, חי פרעה אם תצאו מזה כי אם בבוא אחיכם הקטן הנה. שלחו מכם אחד ויקח את אחיכם, ואתם האסרו ויבחנו דבריכם האמת אתכם, ואם לא חי פרעה כי מרגלים אתם. ויאסף אתם אל משמר שלושת ימים. ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו, את האלהים אני ירא. אם כנים אתם, אחיכם אחד יאסר בבית משמרכם, ואתם לכו הביאו שבר רעבון בתיכם. ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דבריכם ולא תמותו ויעשו כן" (בראשית מב, ט-כ).

וכי מה הקשר בין גודל המשפחה, אחדותה ושלימותה, ובין היותם - או אי-היותם - מרגלים? ההיסטוריה מלמדת אותנו היטב, והרבה, שהיו מרגלים שהיו יחידים להוריהם, והיו מרגלים ממשפחות ברוכות ילדים; היו מרגלים ממשפחות מאוחדות, והיו מרגלים ממשפחות נפרדות, מפוזרות ואף הרוסות - וכי מה הקשר?!

רלב"ג מציע אפוא פרשנות מקורית ביותר, ובכיבוד אב הוא מיידע אותנו שקיבל את הדברים מאביו:

"כולנו בני איש אחד נחנו - קיבלתי בפירוש זה הפסוק מהרב אדוני אבי ז"ל, כי כבר אמרו זה לַאֲמֶּת שאינם מרגלים. לפי שהמרגלים הולכים בסכנה עצומה, כפשׁע בינם ובין המוות, ואין מדרך האדם שישׂים עשרה מבניו בזאת הסכנה. וזה, שהוא אולי יָקֵל באחד מבניו או בשנים, אך לא במספר רב כזה. ולזה אָמְתּוּ לו מזה שהם כֵּנִים, רוצה לומר אנשי אמת, לא מרגלים. וִידמה לפי זה הפירוש, שהוא אמר להם כי אין זאת ראיה שלא יהיו מרגלים, כי אולי נשארו לאביהם בנים רבים ולזה הֵקֵל בהם. והם השיבו, כי לא נשאר לאביהם כי אם אחיהם הקטן. והוא הוסיף לענותם שזה ראיה כי הם מרגלים, שאם היו באים לשבור אוכל היו באים כולם, אך השאיר אביהם אחיהם הקטן שלא לסכן כל בניו. והבחינה האמיתית תהיה בזה, שאם ייאסרו כולם מלבד אחד ילך לקחת אחיהם הקטן ולא ירצה אביו לשלח אותו, הנה זה ראיה כי הוא הֵקֵל בשאר בניו, והשאיר הקטן לרוב אהבתו אותו. שאם היה אוהב אותם במדרגת אהבתו הקטן, היה שולח הקטן תיכף. ואם ישלח הקטן - זה ראיה כי לא שלח שאר בניו להיותו מֻקֵל בהם".

כל בר דעת מבין שריגול הוא "עסק" מסוכן, וכל בר דעת מבין שהורה "נורמלי" לא יסכן את כל ילדיו. משכך - טענו האחים - עצם הדבר שאבינו שלח למצרים את רוב-ככל צאצאיו, הרי זה מעיד שמשימתנו בוודאי לא הייתה ריגול, אלא הבאת מזון לביתנו ולמשפחתנו! על טענה זו השיב יוסף שאדרבה היא הנותנת - העובדה שהאבא החליט להשאיר במחיצתו את הבן הקטן והחביב ביותר, ולא לסכנו, מעידה דווקא שהם הגיעו במשימת ריגול!

או-אז הציע יוסף דרך לבחון את הנושא: אם יעקב יסכים לשלוח, ולו עתה, את בנימין, הרי שזה יורה

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

מצוות נר חנוכה
תָּנוּ רַבָּנָן: מִצְוַת חֲנוּכָּה נֵר אִישׁ וּבֵיתוֹ. וְהַמְהַדְּרִין נֵר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד....
המשך בעמ' 2

שאלות אקטואליות בין אדם לחברו
להעיד אדם ישן לצורך קיום מצווה
האם יש להעיר אדם ישן כדי לקיים מצווה?
המשך בעמ' 4

וַיִּכְּרֵם
התיקון שבא מתוך ההכרה
כשיוסף פוגש לראשונה את אחיו, לאחר כעשרים ושתים שנה - הם...
המשך בעמ' 5

סיפור לשבת
"ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה"
סיפר ר' משה שרר ז"ל: ילד קטן הייתי, שוכב במיטה וקודח מחום. אמא ע"ה...
המשך בעמ' 7

שביבים

■ "וישלח פרעה ויקרא את יוסף ויריצהו מן הבור"
■ "ויהי מקץ שנתיים ימים"
■ "ועתה ירא פרעה איש נבון"
■ "והורידו לאיש מנחה"
המשך בעמ' 7

בעליל שהם אינם מרגלים. ואולם, אם האב ישאיר אצלו את הבן החביב, ולא ירצה לסכנו, הרי שזה מעיד בבירור שהם מרגלים. וכך סוכם - זה יהיה המבחן. עלו אפוא האחים ממצרים לארץ כנען ואמרו ליעקב מה שאמרו. בסופו של דבר יעקב השתכנע ושלח את בנימין. בכך אומנם הוברר שהם לא מרגלים, אך אז קרה מה שקרה והם נחשדו בהיותם גנבים... והדברים ארוכים.

מצוות נר חנוכה

/ הרב יעקב הלוי פילבר

תָּנוּ רַבָּנָן: מִצְוַת חֲנוּכָּה נֵר אִישׁ וּבֵיתוֹ. וְהַמְהַדְּרִין נֵר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְהַמְהַדְּרִין מִן הַמְהַדְּרִין, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: יוֹם רִאשׁוֹן מַדְלִיק שְׁמֹנָה, מִכָּאן וְאֵילָךְ פּוֹחֵת וְהוֹלֵךְ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יוֹם רִאשׁוֹן מַדְלִיק אַחַת, מִכָּאן וְאֵילָךְ מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ. שבת כא א

במצות חנוכה אנו מוצאים כמה דברים שאין אנו מוצאים בשום הלכה אחרת, האחד, שהמצוה מעיקרה אינה על האדם היחיד אלא על הבית, 'איש וביתו', וכאן נשאלת השאלה: מה הקשר בין המשפחה לנס חנוכה? כמו כן כל מצוה אחרת קיומה אחיד לכל המקיימים אותה, ואילו כאן יש חלוקה של שלוש דרגות: המצוה, מהדרין, ומהדרין מן המהדרין - מהי הסיבה לחלוקה הזו? והשלישי, מדוע נחלקו ב"ה וב"ש בסדר הדלקת הנרות? על שאלות אלו מוצאים אנו תשובה בספר 'עין אי"ה':

הרמב"ם בהלכות חנוכה (פ"ג א) כתב: "בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות, ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם, ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות, וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם א־להי אבותינו והושיעם מידם והצילם, וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני". ועל הנצחון הזה נתקנה מצות הדלקת נר־חנוכה, לפרסם את נס הנצחון שעשה ה' ביד עבדיו הכהנים על היונים, אשר בקשו לעקור את ישראל, לא רק ממעמדם החומרי ["ופשטו ידם בממונם"], אלא בעיקר מחייהם הרוחניים. כי היונים בגזרותיהם רצו לבטל מישראל את החיים הישראליים המושתתים על שרשי התורה, שאחד מיסודותיה הוא להציב את הטהרה והצניעות כמטרה הראשית של חיי המשפחה, ובמסגרת המשפחתית לטפח את יתר המדות והדעות הישראליות. השקפת החיים הזו היא מנוגדת לתרבות היונים אשר ראו בה צר ואויב, מפני שהם הציבו בפסגת חייהם את עליצות החיים והנאותיו הגופניים והדמיוניים, ועל כן היתה שנאת היונים רבה מאד לתורת ישראל. ואמנם גם אם החברה הישראלית מורכבת מרמות שונות של אנשים, הרי הישראלי הממוצע, שאפילו אם אינו מצוין כל כך בשאר הנהגותיו, גם אז לפחות ניכר האור העברי של הטוהר והצניעות בחיי המשפחה שלו, וממנה מסתעפות האמונה וכל המידות הטובות, כל המעלות הללו הן ניכרות יפה לשם ולתפארת בכל בָּיִת בישראל, המתנהג על פי דרכי התורה והמצוה - על כן כדי להדגיש עד כמה יש למשפחה הישראלית חלק בנצחון הישראלי על היונים, נקבעה החובה הבסיסית בחנוכה שהמצוה תהיה "נר איש וביתו".

נוסף למסגרת המשפחתית שהיא משותפת לכל בני העם, קבעו בנס חנוכה מקום גם לאנשי המעלה שבישראל, ליחידי הסגולה, שהקדושה הישראלית מורגשת בחייהם הפרטיים מצד עצמם, הם הראוים להיות מהמהדרין, אשר מדליקים "נר לכל אחד ואחד", כי אצלם גם בחיי היחיד יוכר ההוד והתפארת של התורה המתלווה עמו בכל דרכיו. וכאיש זה ידע להתמיד בדרכו ללכת על פי דת ותורה, אז יקוים בו "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". ביחידים הללו שכל דרכיהם שקולים בשקל הקודש עד שהקדושה האלקית ניכרת בהם לא רק במסגרת חיי המשפחה שלהם אלא גם מחייהם הפרטיים, הם המהדרין, המדליקים נר לכל אחד ואחד. אבל מה ענין 'המהדרין מן המהדרין' להדלקת נרות רבים? הדלקת הנרות הבאה לפרסם את הנס, אינה מכוונת רק לעבר אלא יש בה מסר גם לעתיד, תכליתה לעורר את הלבבות לבא על ידה אל חפצם הנעלה, והדבר נעשה בשני דרכים: הדרך האחת, היא שהאדם יתבונן בעין חודרת על הנהגת ה' וחפצו בעולמו, להכיר כי בורא העולם, אדון כל הנשמות, אשר יצר בצלמו את המין האנושי, בודאי לא ברא את ברואיו בצלמו אלא בשביל להטיב להם באחריתם, ועל כן גם אם נפלו למעמקי הרשע והסכלות, גם אז יוכלו להתעלות משם להיות ראויים להגיע למעלת הצדיקים המתענגים על ה' ועל טובו, וזה שאמרו במשנה: "חביב אדם שנברא בצלם". והנה מכלל המין האנושי הכין ה' יתברך את עמו ישראל שהם יהיו מקבלי האור האלקי בעולם, ככתוב: "עם זו יצרתי לי תהילתי יספרו", ומעלתם זו של ישראל היא כדי שיצליחו לזַכּוֹת את כל באי העולם באור־ה' והחיים הקדושים, כמו שאנו מבקשים בתפילת ראש־השנה: "וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה".

וההולכים בדרך הזו, נטיתם הפנימית ללכת בדרך ה' על פי התורה, היא לא רק מפני הטובה שהיא גורמת לישראל, אלא מפני סיבה יותר אחרונה ונאורה, מפני שטובתן של ישראל עתידה להביא את הטובה לאנושות כולה. ולכן לא יוכלו לראות בטובתן של ישראל בלבד את תכלית המעשים והנטיה העליונה, לאיש כזה לא תוכל הלאומיות להיות כמקור חיין, כי אצלו אהבת שם ה' ותורתו היא מפני התכלית האחרונה שהוא מוצא בתורה, והיא תיקון עולם במלכות שדי, שתכלית זו לגביו היא כל כך רמה, עד שהאהבה הלאומית

לעומתה אינה אלא אמצעי למגמה רוממה הזו - וזוהי שיטתם של ב"ש.

והדרך השניה סוברת שהאיש הנעלה גם אם הוא מכיר שהאהבה העצמית של האדם, ואפילו אם תתרחב לאהבת כלל האומה, היא אינה מדה נאותה, אבל עם זאת אין הדבר צריך למנוע ממנו שלא לאהוב את הטוב מצד עצמו, על כן צריך לראות כתכלית החיים האמיתיים את התוכן היותר נעלה מצד עצמו גם אם הדבר נוגע לאדם עצמו. ומאחר ועם ישראל הוא החטיבה האנושית שבה צפונה הסגולה האלקית, על כן בודאי יש בה ההכנה להביא את החיים לשלמות הראויה להיות חמדת כל איש ישר, ומפני זה יש לאהוב את הלאומיות הישראלית, לא מצד האהבה העצמית בבחינת "אדם קרוב אצל עצמו", אלא מצד עצם האמת והיושר. בתפיסה הזו יש לראות את סגולתם של ישראל כמרכז החיים הרוחניים, ועל הסגולה הזו יש לבנות את תכלית התורה כולה, ולראות באהבה הלאומית המורגשת בלב בפשטות, לא דבר חיצוני אלא תכונה נאותה בהליכות התורה, מפני שגם לפי עומק הצדק האלקי תשאר מגמתם של ישראל התכלית האחרונה, שהרי את המטרה האחרונה של המציאות אין למדוד לפי כמות החיים אלא לפי איכותם, והאיכות הנפלאה תהיה לעולם נחלתם של ישראל מבחירה אלקית וסגולתם - וזוהי שיטתם של ב"ה.

התפיסה הראשונה הרואה את תכלית המגמה הישראלית בתיקון עולם במלכות שדי, שהברואים כולם יעשו אגודה אחת לחיי צדק באור ה'. ומה שכיום האנושות עדיין חלוקה לעמים רבים הוא דבר זמני, שהגורם לכך הוא רבוי הצביונים שבלאומים, אבל ככל שתכלית מגמתם של ישראל תתגלה יותר בפועל, כך ילכו ויתמעטו הבדלי הלאומים, וככל שאור האמת והצדק יופיע יותר בעולם והעמים יתקרבו יותר לתכונת חיי התורה האלקית כך יתמעט הפירוד הלאומי, וזוהי שיטתם של בית־שמאי האומרים: "יום ראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פוחת והולך", שביום הראשון הכמות היא מירבית, אבל עם הזמן ההבדלים פוחתים עד שהופכים לנר אחד. ובכך אנו מראים את דרך ההשפעה והתיקון של ישראל על עמי התבל בסדר הדלקת נר חנוכה, ועל כן לב"ש מהיום הראשון פוחת והולך.

ואילו בית־הלל סוברים שגם אם בכלל היעודים שעל ישראל להגשים בעתיד, מצויה גם התעודה הזו של הפיכת כל העמים לאגודה אחת לעשות רצון אבינו שבשמים בלבב שלם, אבל אין זו עיקר מטרתם של ישראל, כי החיים היותר נעלים מצויים דוקא בעומק כוונת התורה להכין את ישראל למעלתם הנעלה, ומעלה זו אינה להיות אמצעי וכלי לתיקון העולם, אלא בשביל לגלות את סגולתם של ישראל שהיא נעלה מצד עצמה על כל. והנה למרות שלפי המראה החיצוני נראים הדורות כאילו הם הולכים ופוחתים, ואין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו, אבל באמת הסגולה הפנימית של כנסת ישראל היא הולכת ומתעצמת מיום ליום. כי הסגולה הפנימית שבכלל־ישראל אינה נמדדת לפי ערכו ומצבו של כל דור ודור בפרטיות, אלא אנו סוקרים בסקירה אחת את הדורות כולם מראש ועד סוף. על כן כל דור ודור המחזיק בברית ה', וביותר אם הדור נתון תחת סבל עול גלות וצרה רבה,הוא מוסיף יתרון על הסגולה הכללית, יתרון המתוסף במציאות הנפלאה של האומה שאין דוגמתה תחת כל השמים.

לפי השקפתם של בית־הלל אין לראות ברבוי הכמותי של האומות מטרה העומדת לעצמה, אלא היא אמצעי המצטרף למציאות של אחרית הימים, שהסגולה הישראלית תתעטר בה, כאשר העם כולו יהיה מוכן לחיי הקודש על הצד היותר רם ונשגב. ואת היסוד הזה מקשרים בית־הלל עם הסדר הדלקת נר חנוכה, להורות שהיסוד הכמותי, שאמנם צעד צעדים הגונים על התחלת דרכו במפגש של ישראל ומלכות יון, כשהתגברו החשמונאים על היונים, יסוד כמותי זה אינו עומד כערך בפני עצמו אלא הוא נטפל ליסוד האיכותי, כי מחשבתן של ישראל קדמה לכל. והדבר נרמז בהדלקת נר־חנוכה, שביום הראשון מדליק אחד, שהוא התחלת גלוי אור ישראל, ומכאן ואילך מוסיף והולך, כי אור ישראל הולך ומוסיף אור, ועוצמת אור ישראל בהתגלותו ימשיך את אורו לכל עם ועם לפי ערכו. ואע"פ שככל שהאמת האלקית תאיר יותר כך תלך ותתמעט החלוקה בעמים, אבל מגמת הבריאה צריכה להיות לא כפי הענין הניכר אצל העמים שהם פוחתים והולכים, אלא לפי מה שמתרחש בישראל, שהוא מוסיף והולך, וקניני כל דור נוסף לדור החדש.

שאלות אקטואליות בין אדם לחברו

/ **הרב אביחי קצין**, ראש בית המדרש ראשית ורב קהילות משכן מיכאל ועלומים ברעננה

להעיר אדם ישן לצורך קיום מצווה

שאלה: האם יש להעיר אדם ישן כדי לקיים מצווה? ניתן לתת דוגמאות רבות. למשל: אדם נרדם לפני תפילת מנחה והשקיעה מתקרבת. או אדם שנרדם לאחר שסיים לאכול לפני שברך ברכת המזון? האם במקרים כאלו צריך להעיר אותו, מותר להעיר או אסור להעיר אותו?

תשובה: הגרש"ז אוירבך כתב (בהליכות שלמה מועדים, ב עמ' קס"ו):

"**מי שנרדם לאונסו חוץ לסוכה, אין צריכים להקיצו** הואיל והישן פטור מן המצוות. ומטעם זה נראה שמותר - מעיקר הדין - להוציא אדם בשעת שינתו בסוכה אל מחוץ לסוכה."[1]

מכיוון שבזמן השינה, פטור האדם מן המצוות.[2] וממילא אין חיוב להעירו שכן בין כך אינו מקיים מצווה.

וחיוב השינה משמעו שהאדם מצווה **ללכת לישון בסוכה**, אולם לאחר שהוא כבר ישן הוא פטור מן המצוות.

מדברים אלו אין להביא ראיה לשאלות שהבאנו בתחילת דיוננו.

מכיוון שיש לחלק בן שני המקרים. אדם הישן מחוץ לסוכה אין להעיר אותו מכיוון **שזמן ביטול המצווה חופף לזמן שבו הוא ישן**, וממילא כיוון שבזמן השינה הוא פטור מן המצוות, אין צורך להעיר אותו. לעומת זאת במקרה שאדם שנרדם לפני השקיעה וטרם התפלל, אמנם אינו מחוייב בזמן שהוא ישן אבל אם יישן עד שעת השקיעה **מתברר למפרע שלא קיים את המצווה גם בזמן שהיה מחוייב. וייתכן שבמקרה כזה יש להעיר אותו.**

הנה מצאנו **בהלכות קריאת שמע** (שולחן ערוך אורח חיים סג,ה):

"אם **היה ישן מצערים אותו ומעירים אותו** עד שיקרא פסוק ראשון והוא ער ממש".

כך פסק למעשה גם שו"ת שבט הלוי (ח,לח):

"ומה ששאל בויכוח שהי' לו עם ת"ח אם מחויב להקיץ למי שהלך לישן שעה ושתים לפני הזמן די"א כיון שהולך לישון בשעת היתר אינם מחויבים להקיצו, וכב' לוחם בזרוע דחייבים להקיצו כיון דבכל מ"ע המונחת אקרקפתא דגברא מחויב להטריח להכניס עצמו כאשר הוכיח כב' לנכון.

הנה דבר פשוט מאד דאם לא קרא עדין אפילו מפלג המנחה מחויבים אפי' לצערו ולהקיצו, כמבואר בש"ס ברכות י"ג ע"ב א"ל ר' נחמן לדרו עבדי' בפסוקא קמא צערן, ובשו"ע או"ח סי' ס"ג ס"ה אם הי' ישן מצערים אותו ומעירים אותו וכו' יע"ש. הנה מצאנו ראיה שיש להעיר אדם לצורך מצווה.

אולם יש עדיין לדון **האם דין זה הוא דווקא במצווה דאורייתא או גם במצווה דרבנן.**

יש לחדד את נושא הדיון שלנו ולחלקו **לשתי שאלות**:

א. האם **מותר** להעיר אדם ישן לצורך קיום מצווה שהרי זה גזל שינה?

ב. האם יש **חיוב** (או לפחות מצווה) להעיר אדם ישן לצורך קיום מצווה?

ובפשטות נראה שאם יש חיוב הרי הוא המתיר להעיר את החבר.

אולם יש להבין מה יסוד החיוב?

בשאלה זו דן בשו"ת קרן לדוד או"ח בסימן י"ח וכתב שסיבת הדבר:

"מטעם **ערבות** דכל ישראל ערבים **ולא גרע ממצות תוכחה** דצריך להוכיח עד הכאה או קללה ונזיפה כדאיתא בפ"ק דערכין וכ"ה ברמ"א ה' יוה"כ סי' תר"ח **ומוטל עלינו לכוף לקיים מצות ה'** כהא דאמרי בכתובות פ"ו אם אומרין לו עשה סוכה ואינו עושה לולב ואינו עושה **מכין אותו עד שתצא נפשו והוא הדין הכא**"[3]

ולאחר שדן בדברים הסיק שיש לחלק בין מצווה דאורייתא למצווה דרבנן.

במצווה **דאורייתא** יסוד החיוב הוא **תוכחה** ולכן צריך להעיר אותו בכל מקרה.

לעומת זאת במצווה **דרבנן אין יסוד תוכחה**. שכן המצווה אינה בחפצא אלא בציווי לשמוע דברי חכמים וכיוון שהוא ישן הוי אונס ואין להעירו. אולם **יש יסוד אחר המתיר להעירו והוא אם יודע שחברו רוצה שיעירו אותו** ולכן במקרה כזה יעיר אותו כדי לזכותו.

כל זה אם נרדם באונס, אולם **אם הלך לישון בכוונה** ומאונס לא התעורר, הוי תחילתו בפשיעה וסופו באונס **ויש להעיר אותו** מדין תוכחה.

יש להוסיף ולדון **האם מותר לאדם להעיר את חברו לצורך כך שהוא עצמו יקיים מצווה.**

לדוגמה: אדם שלא נטל ארבעת המינים וחברו ישן והוא אינו יכול להגיע אל ארבעת המינים האם יהיה מותר לו להעיר את חברו כדי שהוא עצמו יוכל לקיים מצווה? ועוד דוגמאות רבות.

ונראה לענ"ד שאינו רשאי, דמי התיר לו לצער את חברו כדי לקיים מצווה.

והנה בשו"ת משנה הלכות חלק יד סימן ר' כתב שהלומד תורה רשאי ללמוד בקול אפילו אם בכך הוא מעיר את השכנים:

"...עוד שם כתב מעכ"ג לומר **דת"ח הלומד בביה"מ ונשמע קולו בבואו אל הקודש החוצה עד שמפריע השינה להשכנים בלילה הוה בכלל גזל שינה**.

ולפענ"ד לא מיבעיא ת"ח או אפילו הרבה ת"ח **הלומדים בביה"מ דרך לימודם אפי' בקול שמעורר השכנים אין בזה איסור כל שהוא דרך לימוד ואפילו רועש כקול הר סיני**

אבל בעל שו"ת שבט הלוי (ז,רכד) חולק וכתב:

"ולעניין ת"ח סתם שלומד בביהמ"ד **בודאי לא הותר לו להגביה קולו כ"כ עד שיפריע השינה כל הלילה מהשכנים**.

הרי **שאסור להעיר את חברו כדי לקיים מצוות תלמוד תורה**, בפרט שבמקרה זה יכול ללמוד בלי להגביה את קולו.

לכאורה מצאנו מקרה בהלכות חנוכה בו מעיר אחרים כדי שיקיים הוא את המצווה, שכן כך כתב הרמ"א (הלכות חנוכה תרעב,ב):

"יש אומרים **שבזמן הזה שמדליקין בפנים א"צ ליזהר ולהדליק קודם שתכלה רגל מן השוק * ומ"מ טוב ליזהר גם בזמן הזה**; ומיהו הני מילי לכתחילה, אבל **אם עבר זה הזמן ולא הדליק, מדליק והולך כל הלילה**[4]".

וכתב על זה המשנה ברורה (ס"ק י"א):

כל הלילה - **עד עמוד השחר ובברכה** והיינו **דוקא אם בני הבית נעורים** אבל אם **ישנים אין לברך עליהם אלא ידליק בלא ברכה** דכמו **דלדידהו לא היה מברך אלא בזמן פרסום הנס ה"נ לדידן**. ואם **בא לביתו קודם עה"ש ומצא ב"ב ישנים מן הנכון שיקיצם**[5] **כדי שיוכל להדליק בברכה**:

המשנה ברורה הלך בתר דעתו של ה"מגן אברהם" שפסק שגם המדליק בפנים יכול להדליק בברכה אם בני הבית ערים. אך אם לא ערים, ידליק בלי ברכה (כדברי ההגהות המיימוניות).

לעומת זאת בעל ה"חמד משה" פסק להדליק בברכה גם אם אנשי הבית ישנים. הקשה לדברי המגן אברהם:

"לפי דבריו **אם יהיה אדם במקום שאין איש אף מאנשי הבית שם ידליק בלא ברכה? ולא שמענו ולא ראינו זה בפוסקים!**"

ולכן **גם אם אנשי הבית ישנים**, סבור בעל ה"**חמד משה**" יוכל להדליק **בברכה**.

ה"משנה ברורה" הכריע כאמור כדברי ה"מגן אברהם" שידליק בלי ברכה אם הם ישנים או שיעיר אותם.

אולם ב"שער הציון" כתב:

"**ומכל מקום מי שרוצה לנהוג כוותיה (כ"חמד משה" ולברך) אין מוחים בידו.**

ולענ"ד היה נראה להסביר כך את שיטת המגן אברהם וה"משנה ברורה":

שני חיובים יש במצוות נרות חנוכה: זכירת הנס ופרסום הנס[6].

כשיכול לפרסם את הנס, חל עליו חיוב לפרסם. וכשאינו יכול לפרסם יוצא בגילוי הנס.

ולכן, הגר לבדו במקום מרוחק, ידליק בברכה שכן הוא מחויב לגלות את הנס.

לעומת זאת אדם שיש לו בני בית, מחויב לפרסם להם את הנס. לכן אדם שבני ביתו ישנים לפי המ"ב יעיר אותם כדי לקיים את המצווה.

ואם נשאל וכי אדם מעיר את זולתו כדי לקיים את המצווה שלנו?

תהיה התשובה שכן הם יוצאים בהדלקה שהוא מדליק[7]. והוא אינו יוצא בהדלקה אם הם ישנים, לכן הוא מעיר אותם כדי שהם כולם, הוא והם יצאו ידי חובה. יוצא שאין בכך גדר של להעיר אדם לצורך מצוות זולתו אלא לצורך מצוות עצמו.

סיכום: השאלה האם ומותר להעיר את חברו לצורך קיום מצווה היא סוגיה מורכבת ויש מי שחולק על פרטים שונים. נסכם את שנראה לענ"ד:

1. אדם ישן פטור מן המצוות ולכן פסק הגרש"ז אוירבך **שאם אדם נרדם מחוץ לסוכה אין צריך להעיר אותו**.
2. במצוות **דאורייתא יש להעיר** אדם כדי שיקיים מצווה מדין תוכחה.
3. במצווה **דרבנן** יש לחלק בין מצבים שונים. נרדם **באונס אין להעיר**, אא"כ יודע המעיר **שהחבר מעוניין בכך**. ואם נרדם **בכוונה יש להעירו**.
4. **אין להעיר אדם אחר לצורך קיום מצווה על ידי המעיר**.
5. **במצוות נר חנוכה** פסק המשנה ברורה שאם בא **לפנות בוקר יעיר אותם** כדי שיוכל לקיים פרסום הנס והם **כולם יצאו ידי חובה בהדלקה**.

1 - ובשו"ת שביבי אש לרב שמואל אליעזר שטרן סימן י"ג כתב: ושאלתי את הגר"ח קנייבסקי שליט"א (זצ"ל) והשיבני מצווה להעירו ואפילו את אביו דניחא ליה בזה"

2 - ועי' במאמרו של ידידי הרב שלמה אישון "מצוות ועברות הנעשות בזמן השינה" תחומין כ"א עמ' 467. וממילא

3 - ויש להעיר שלכאורה דין זה הוא דין בבית דין ולא רשות לכל אחד לכפות את חברו. וראיתי בדברי הגר"א וייס (שיעור "כפיה במצוות") שהביא דברי המהרש"ל שלא ניתנה רשות זאת לכל אדם, אלא לדיין או לאדם חשוב.

4 - ובפסקי תשובות הוסיף : ואפילו סמוך ממש לעלות השחר יכול להדליק. אף שהחצי שעה שצריכים הנרות לדלוק יהיה כבר לאחר עלות השחר.

5 - ובשאלה כמה צריך להעיר ראיתי שהגר"ח קנייבסקי כתב: "אולי שנים" והגר"מ אליהו כתב: "ומספיק עוד אחד ויש אומרים שנים".

6 - חילוק זה שמעתי מהגר"א וייס. והוסיף שלדעת הרמב"ם המצווה לפרסם אולם השו"ע פוסק שהמצווה לגלות.

7 - שהרי מדובר שהם לא הדליקו שכן אם הדליקו, הוא יצא כבר ידי חובה ולא יעיר אותם רק לצורך הדור מצווה.

וַיִּכְרֹם
התיקון שבא מתוך ההכרה

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

כשיוסף פוגש לראשונה את אחיו, לאחר כעשרים ושתים שנה - הם באים ומשתחווים לפניו, לכאורה בדיוק כמו שחלם עליהם[1]. ולמרות שהיה בידו להרע להם חלילה, הוא שומר על האחווה ולא פוגע בהם[2].

וזאת למרות שמיד אחר כך, יוסף מעליל עליהם שהם מרגלים. וגם לאחר שמשחררם לשוב לארץ כנען, הוא אוסר את שמעון לעיניהם. למרות זאת התורה מגדירה את יוסף כמי שמכיר את אחיו, ושומר

על האחווה המשפחתית. וזאת משום שיוסף מבקש להראות להם, כיצד באמת לשמר את האחווה בין האחים.

וכך מיד לאחר שהם אומרים לו - שהם באו להציל את האחד שאיננו, גם במחיר של מלחמה עם שוביו[3]. יוסף לא מתגרש מכך, והוא אף מוכיח להם - שפיהם בדבר הזה, לא שווה ללבבם[4].

וזאת משום שהסיפור על האח שאיננו - לא ברור, ואף אין להם הוכחה על כך. אך שמעון - הוא בוודאי אחד מהם. וכעת כשיוסף אוסר אותו לעיניהם, היה מתבקש שהם ילחמו עליו מיד. בדיוק כפי שהם אמרו לו רק עכשיו, בעניין האח האחר.

אך האחים לא שמים על לב, והם משאירים את שמעון מאחור - בדיוק כמו שנשאר יוסף. וגם כאשר הם לכאורה מתוודים על קלקלתם, הם עדיין לא מבינים מה חסר כאן - וטרם הגיעו לכלל השלימות. ודבר זה יותר מכל - מביא את יוסף לבכות[5], על כך שהאחווה טרם הבשילה לכדי אחדות שלימה.

שכן אך עתה הם אמרו שבאו להציל את האח האובד, ומיד עובר לעשייתם - הם שוב משאירים אח אחד מאחור. ובמקום להתעקש על השבת כולם יחד, הם מסכנים את שמעון - בכדי להציל את שאר חלקי המשפחה.

ולכן כשהם שבים ליעקב אביהם, הוא גם כן חושד בהם - שהם טרם התאחדו כאחים. וכשם שוויתרו על יוסף, כך יעשו לשמעון ובנימין[6]. ועד שיהודה לא לקח ערבות אישית בעבור בנימין, לא נתן יעקב להם אותו.

ואכן רק לאחר הירידה השנייה, כשיוסף לוקח את בנימין לעיניהם - האחים נעמדים כחומה בצורה, להרוג או להיהרג[7]. וכל זאת על מנת, להשיב את האח האובד[8].

הדרך הזו של יוסף עם אחיו, הייתה התגשמות החלומות אשר חלם עליהם.

החלום הראשון של האלומות בשדה, היה כנגד מה שעשו האחים בירידה הראשונה. אז כל אחד דאג לעצמו ולמשפחתו, ולא ראו איש את עניין השני. שכך הוא עניין האלומות - כל אלומה נאספת בפני עצמה, בלי קשר מיוחד לזו שלידה - הגם שמטרת האיסוף אחת היא, בפרנסת הבית כולו.

ולכן גם כאשר כבר אחד מהאחים, פותח את המספוא לתת לחמורו במלון. שם הוא מגלה, שכספו נמצא בפי אמתחתו. אף אח אחר לא מסתכל מה קורה עם אמתחתו, עד אשר מגלים זאת כולם יחדיו - בביתם שבארץ כנען.

ואילו בפעם השנייה בה האחים יורדים, הם כבר מופיעים ככוכבים - שכל אחד מושפע ומשפיע על זולתו. כדרך בה גרמי השמים עובדים בהרמוניה, בגלגל המזלות ושאר מיקומי הכוכבים.

ולכן כאשר אחד מהם נתפס לעבדות, כולם כאחד באים להגן עליו. וכשם שלכוכבים כולם יש שם[9], כך איש לא נעדר משבטי ישראל[10] - וכולם בני איש אחד הם. וכך יחדיו הם מכריזים ליעקב אביהם - 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד'. כשם שבליבו אין אלא אחד, כך גם ליבם[11].

ומעשי אבות כסימן לבנים, גם בדורנו אנו.

שבתחילה אנו בונים את עוצמתנו המדינית, וכל קבוצה מתרכזת בעיקר בעצמה ובטובתה. אך מיד לאחר שאנו נאלצים להילחם על השבת האחים מהשבי, אנו עולים בדרגתנו. כשאיש מצטרף לחברו, והולך האור ומתפשט בכל רחבי העם.

ובימי החנוכה האלו בהם מתרבה האור והולך, נזכה כולנו לאור חדש שיאיר על ציון.

1 - **אשר חלם להם** עליהם וידע שנתקיימו שהרי השתחוו לו - רש"י בראשית מב, ט
2 - ומדרש אגדה ויכר יוסף את אחיו כשנמסרו בידו הכיר שהם אחיו וריחם עליהם והם לא הכירוהו כשנפל בידם לנהוג בו אחוה - שם, ח
3 - ומדרשו, אמר להם ואלו מצאתם אותו ויפסקו עליכם ממון הרבה תפדוהו, אמרו לו הן. אמר להם ואם יאמרו לכם שלא יחזירוהו בשום ממון מה תעשו, אמרו **לכך באנו להרוג או ליהרג**. אמר להם הוא אשר דברתי אליכם, להרוג בני העיר באתם. מנחש אני בגביע שלי ששנים מכם החריבו כרך גדול של שכם - שם, יד
4 - **עשרה** מה תלמוד לומר, והלא כתיב 'ואת בנימין אחי יוסף לא שלח'. אלא לענין האחוה היו חלוקין לעשרה, שלא היתה אהבת כולם ושנאת כולם שוה לו. אבל לענין לשבור בר, כולם לב אחד להם (בבראשית רבה) - שם, ג
5 - **ויבך** לפי ששמע שהיו מתחרטין - שם, כד
6 - **אתי שכלתם** מלמד שחשדן שמא הרגוהו או מכרוהו כיוסף - שם, לו
7 - **וישבו העירה** מטרפולין היתה והוא אומר העירה העיר כל שהוא, אלא שלא היתה חשובה בעיניהם אלא כעיר בינונית של עשרה בני אדם לענין המלחמה - שם מד, יג
8 - ולכן צוה לראותו... כדי להעליל עליו עלילת הגביע, ולראות אם אחיו ישתדלו להצילו באהבה כאחים או אם יעזבוהו בשנאתם אותו להיותו בן אשה אחרת - אברבנל בראשית מב, טו
9 - שמותיהן נאים ומעשיהם נאים אלו השבטים ראובן שמעון, **מונה מספר לכוכבים אלו השבטים**. מה הכוכבים כשיוצאין יוצאין בשמות, שנאמר 'המוציא במספר צבאם' ונכנסין במנין שנאמר 'לכולם שמות יקרא' - ילקוט שמעוני שמות א, א
10 - **לכולם שמות יקרא** והטעם, כמו 'איש לא נעדר' (ישעיהו מ, כו) וזה אמת ונכון - אבן עזרא תהלים קמז, ד
11 - דאמר רבי שמעון בן לקיש (בראשית מט, א) 'ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם', ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה. אמר שמא חס ושלום יש במטתי פסול כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו, אמרו לו בניו 'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד'. אמרו כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' - פסחים, נו.

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

סיפור לשבת

"ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה"

סיפר ר' משה שרר ז"ל: ילד קטן הייתי, שוכב במיטה וקודח מחום. אמא ע"ה הזעיקה את הרופא שבא לביקור בית. הרופא רשם מרשם דחוף, אולם אמא המסורה לא יכלה לצאת לבית המרקחת שכן, כסף לשלם עבור התרופה לא היה בנמצא. בסופו של דבר, הצליחה לאסוף כמה סנטים ויצאה לדרך מתוך החלטה, להביא את התרופה ויהי מה. הרוקח הראשי לא היה, וסגנו הסכים להעניק לה את התרופה היקרה תמורת הפרוטות שבידה. שמחה וטובת לב על שהצליחה במשימתה, יצאה לדרך כשהיא אוחזת בבקבוק הזכוכית היקר מפז, האמור להבריא את בנה יקירה. היא מיהרה כל כך בדרכה עד שמחמת מהירותה נפלה, ובקבוק הזכוכית נשבר לרסיסים. בבכי מר הרימה את פיסת הניר הרטובה, ובתוכה שברי הבקבוק, ורצה חזרה אל בית המרקחת, שם היה כבר בעל הבית שלא הבין את פשרו של הבכי המר. אמא שידעה כי אין לה כל דרך לשלם עבור התרופה - הבטיחה לו כי תבוא לעבוד בעבודות ניקיון בלילות, ובלבד שייתן לה את התרופה היקרה.

הרוקח נטל את השקית הרטובה, הריח לרגע את הריח שנדף ממנה ונעלם מיד. לאחר דקות ספורות שב עם שקית חדשה, ובפנים סמוקות הגיש לה חזרה את כסף עלות התרופה ואמר: "יש כנראה מלאכים ששומרים על הילד הזה, אוי ואבוי היה, לו היה לוקח את התרופה שרקח הסגן שלי בטעות". "אתה מבין מוישל'ה", פנתה אלי, בנה הרך, "תלמד מכך שיעור לכל החיים: כשנפלתי והבקבוק בידי, חשבתי שהעולם נגמר, זה הסוף! אך למדתי, כי בחיים, לפעמים כשחושבים ש'זה הסוף' – דווקא אז מתחילה הישועה.

(כי אתה עמדי)

שביבים / שאול שיף

"וישלח פרעה ויקרא את יוסף וירידהו מן הבור"

האחים רבי אלימלך מליז'נסק ורבי זושא מאניפולי נהגו לנדוד מעיירה לעיירה כשהם מחופשים לקבצנים. לעיתים הם הצטרפו לקבצנים נוספים כשעברו מעיר לעיר. באחד מהמסעות האלה הואשמו כמה קבצנים בגניבה, וכתוצאה מכך נעצרו כולם והושמו מאחורי סורג ובריח.

מכיוון שהייתה זו שעת צהריים, ביקש רבי אלימלך להתפלל את תפילת המנחה.

"אינך יכול להתפלל כאן" העיר לו אחיו, רבי זושא. "מדוע?" לא הבין רבי אלימלך.

רבי זושא הצביע אל הדלי שעמד בפינת החדר ששימש לעשיית צרכי האסירים, מה שהפך את החדר ללא ראוי לתפילה. החל רבי אלימלך לבכות.

"מדוע אתה בוכה, אחי היקר? האם הינך בוכה מכיוון שלא תוכל להתפלל תפילת מנחה בזמנה?" שאל רבי זושא, ורבי אלימלך השיב בחיוב.

"אין לך על מה לבכות!" קרא לעברו רבי זושא. "אותו בורא העולם שציווה אותנו להתפלל את תפילת המנחה, אמר כי אין להתפלל אם החדר אינו נקי ומוכן לכך. נכון, אינך יכול לקיים את מצוות התפילה, אך אתה כן מקיים מצווה אחרת! עליך לשמוח כי גם כאן, בתא הכלא המצחין, אנו יכולים לקיים מצווה ולהתקשר לבורא העולם!"

דבריו של רבי זושא פעלו את פעולתם ואת מקום הדמעות החליף חיוך גדול. רבי זושא אחז בידיו של אחיו ושניהם החלו לרקוד מרוב שמחה על כך שגם בבית הכלא הם זוכים לקיים מצווה.

השומר ששמע את הרעש לא הבין על מה המהומה. הוא שאל את

האסירים האחרים לפשר המתרחש. "איננו יודעים" השיבו הם, "אך שמענו כי שני האנשים שוחחו על דלי השופכין העומד בפינת החדר, ולאחר מכן הם פתחו בריקוד."
"דלי השופכין גורם להם לשמוח ולרקוד? נוציא אותו מיד מן החדר!" קרא השומר בכעס.
ושני האחים נעמדו להתפלל תפילת מנחה כדת וכדין.

(יוסי גורדון)

"ויהי מקץ שנתיים ימים"

אשרי הגבר אשר שם בה' מבטחו זה יוסף (מדרש רבה)
סיפר הגאון רבי יוסף דינקלס זצ"ל: בשנים שפרצו שריפות בעיירה ראדין וכילו את בתי העץ שבה, החליטו סוכני הביטוח להגיע ולהציע ביטוח נגד שריפות. הרבה מהתושבים נענו להצעותיהם, שכן מאחר והבתים היו עשויים עץ, סכנת התפשטות אש שהתלקחה היתה גבוהה. כשהגיעו סוכני הביטוח אל החפץ חיים לשכנעו שיצטרף אף הוא להסדר הביטוח, סירב להיענות להם כשהוא מנמק זאת באומרו: "מדוע לתת למידת הדין לקטרג ביתר קלות? הרי אם נגזרה על האדם גזירה, מידת הרחמים מנסה לסנגר עליו, להתחנן ולומר שהעונש הצפוי לבוא עליו הוא מדי כבד... אבל אם אדם עושה "ביטוח" לרכושו, מה תוכל מדת הרחמים לטעון? הרי מדת הדין תשיב לעומתה, שאדרבה, הוא לא יינזק מהדין הצפוי לו, שכן הוא עוד יקבל מהביטוח הכל... ומדוע לתת למידת הדין את האפשרות לקטרג ביתר קלות?..."

(מאיר עיני ישראל)

"ויהי מקץ שנתיים ימים"

אשרי הגבר אשר שם בה' מבטחו זה יוסף (מדרש רבה)
יהודי אחד היה מוטרד מאד בשאלה ממה יתפרנסו משפחות האברכים שלומדים לאחר נישואיהם בכולל לזמן בלתי מוגבל? החליט להיכנס אל כ"ק האדמו"ר מגור בעל ה'בית ישראל' ולשטוח בפניו את הבעייה בנוסח הבא: "בשלמא הילדים שלנו, יכולים לשבת וללמוד בלי הגבלה, כי אנחנו עוסקים במסחר ומפרנסים אותם, אבל מה יהיה על הילדים והנכדים שלהם ועל הנינים שלהם? אין לי מנוחה בלילות מדאגה זו"! קפץ האדמו"ר ממקומו וצעק: "שוטה שבעולם! אתה כבר יודע מה יהיה בדור הבא ובעוד שני דורות? כבר פתרת את כל הבעיות הקשות וסילקת את כל הסכנות העלולות להיות בחמישים השנים הקרובות? עד שהדבר היחידי שנשאר לך בלי פתרון הוא הפרנסה של הנכדים והנינים שלך.

(במחיצתם)

"ועתה ירא פרעה איש נבון"

לכאורה הדברים צריכים ביאור. מי ביקש מיוסף שייתן עצות לפרעה הרי אף אחד לא ביקש ממנו לייעץ? לומדים מכאן שכשאדם מרגיש שיש לו חמלה על השני אינו צריך לחכות שיבקשו ממנו לעזור, אלא הרגשתו בצערו של הזולת תיכף ומיד מביאה אותו לשאת בעול חברו. ברית מילה נערכה בבני ברק, ואבי הילד כיבד בסנדקאות את מרן ה"חזון איש" זצ"ל, השמועה על יציאתו של מרן מביתו עשתה לה כנפיים ורבים נהרו אל אולם בית הכנסת כדי לחזות בזיו קדשו ובעיקר להתברך. יושב החזון איש ומקבל את הקהל הגדול שצובא על המקום, מאיר פנים לכל אחד, מחייך, שומע בתשומת לב כל שאלה, מכריע ומייעץ, רק המקורבים לו ביותר מבחינים בחיוורון הנסוך על פניו וליבם מבשר רעות. כשסוף סוף הסתיים הכל, קם ה"חזון איש" ממקום מושבו ופוסע באיטיות אל המכונית הלוקחת אותו, והנהג מחליט לנסוע לבית החולים הקרוב. "סע לאט!" עוצר בעדו ה"חזון איש", "מאחור יש עדיין אנשים", הנהג מציית וממשיך בנסיעה איטית, כשהגיעו לעיקול הרחובות, הרים לפתע החזון איש את קולו והורה לו: "יותר מהר! יותר מהר!", המשב"ק היושב לצידו של מרן, הוציא במהירות כדור שהורה הרופא לחזון איש ליטול במקרה של התקף לב והגיש לו כוס מים, החזון איש בלע את הכדור, ובקש לעצור את המכונית על מנת שיוכל לצאת החוצה ולנשום אוויר. כשנרגע מעט אמר החזון איש "זה היה התקף לב חזק". "ממתי חש הרב ברע?" שאל המשב"ק, "עוד בדרכי לברית", ענה החזו"א. "כך"? הוא נדהם, "אם כן למה נסע הרב לברית"? "קיוויתי שזה יעבור". "וכשלא עבר, מדוע המשיך לקבל קהל"? "כל כך הרבה אנשים באו וחיכו, כל אדם המתין עם ה'פעקאלע' שלו, לא יכולתי לברוח מהם, אילו היו יודעים, שחביבין ישראל ואינם צריכים שליח שיתפלל ויברך אותם... די להם במה שהם בעצמם מבקשים מהקב"ה, אבל אין הם יודעים והם המתינו לי, ואיך יכולתי לעזוב כך?" ומדוע גם כשעלה לרכב אמר לנהג לנסוע לאט"? שאל המשב"ק. תהה החזון איש: "וכי לא ראית את הציבור הגדול שהלך אחרי המכונית? אם היינו נוסעים מהר, היו מקבלים הישר על פניהם את העשן הנפלט מאחור, איך אפשר לזלזל כך ביהודים"?

"והורידו לאיש מנחה"

כשהיה הרה"ק "בעל התניא" זיע"א נתון בבית האסורים. הרשו השלטונות לאחד מחסידיו לספק לו אוכל כשר מבחוץ. פעם אחת מצא החסיד בכלים הריקים שהוחזרו אליו פתק בכתב ידו של הרבי, ועליו המילים "אומרים צדקתך צדק במנחה". הבין החסיד שבשביל להוכיח לשלטונות את צדקתו של רבו יש צורך לתת מנחה.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net